

STANDPUNT

KUNNEN NOTULEN VAN HET BESTUURSORGAAN WORDEN OPGESTELD IN EEN ANDERE TAAL DAN ÉÉN VAN DE NATIONALE TALEN ?

Bart Bellen⁽¹⁾

In de praktijk rijst geregeld de vraag of notulen van vergaderingen van het bestuursorgaan van een Belgische vennootschap kunnen worden opgesteld in een andere taal dan één van de nationale talen, bijvoorbeeld in het Engels. Zodra een bestuursorgaan een min of meer internationale samenstelling krijgt, stelt men immers vast dat de vergaderingen zeer vaak in het Engels worden gehouden en dat ook het onderling overleg tussen de bestuurders, of tussen bestuur en management, in het Engels wordt gevoerd. Het ligt dan ook voor de hand om notulen op te stellen in dezelfde taal als de taal waarin de vergadering werd gehouden.

In een aantal van de ons omringende landen, bijvoorbeeld in Nederland en Luxemburg, stelt dit geen enkel probleem. In het Nederlandse Burgerlijk Wetboek is het gebruik van andere talen voor een aantal externe documenten (bijvoorbeeld de jaarrekening en het verslag) zelfs uitdrukkelijk toegelaten mits goedkeuring van de algemene vergadering. In voorkomend geval kunnen de stukken in het Engels, Frans of Duits worden opgesteld. In Luxemburg is het taalgebruik in vennootschapsakten nagenoeg volledig vrij. Enkel voor notariële akten gelden er beperkte taalvereisten.

In België daarentegen is het gebruik van de talen om historische redenen een gevoelige en streng gereglementeerde materie. Het uitgangspunt voor de huidige taalreglementering is vervat in artikel 30 GW, dat bepaalt dat het gebruik van de talen in België principieel vrij is, en in artikel 129, § 1, 3° GW. Dit laatste artikel bepaalt :

"De (Parlementen) en de Franse Gemeenschap regelen, bij uitsluiting van de federale wetgever, (elk voor zich), bij decreet, het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen".

De huidige taalwetgeving bestaat uit drie verschillende reglementeringen :

1. Het Vlaams taaldecreet van 19 juli 1973 dat van toepassing is op ondernemingen met een exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied⁽²⁾;
2. Het Frans taaldecreet van 30 juni 1982 dat van toepassing is op ondernemingen met een exploitatiezetel in het Frans taalgebied⁽³⁾;

1. Advocaat te Brussel (contrast). Met de medewerking van Eva Alboort en Caroline Van Daele.
2. Decreet van 19 juli 1973 van de Vlaamse Raad tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de voor de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen, BS 6 september 1973, zoals gewijzigd.
3. Decreet van 30 juni 1982 van de Raad van de Franse Gemeenschap inzake de bescherming van de vrijheid van het taalgebruik en het gebruik van de Franse taal in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en hun personeel, alsook van akten en documenten van ondernemingen opgelegd door de wet en de verordeningen ("Décret relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et documents des entreprises imposés par la loi et les règlements"), BS 27 augustus 1982.

3. De gecoördineerde (federale) wetten van 18 juli 1966, die van toepassing zijn op ondernemingen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, het Duitse taalgebied en enkele taalgrens- en randgemeenten waar de toepassing van de regionale decreten is uitgesloten⁴⁾.

Naargelang van de ligging van haar exploitatiezetel is een vennootschap verplicht om documenten die worden gevat door de taalreglementering op te stellen in het Nederlands, Frans of Duits. De toepasselijke sanctie varieert. Zo zijn de documenten die strijdig zijn met het Vlaams of Frans taaldecreet in principe nietig; de bepalingen van het Vlaamse decreet zijn zelfs gesanctioneerd met strafbepalingen. De enige sanctie die in de gecoördineerde (federale) taalwetten is opgenomen, is de verplichte vervanging van een niet-conform document (artikel 59 van de gecoördineerde taalwetten).

Krachtens artikel 129 GW kan de taalreglementering principieel enkel betrekking hebben op "*door de wet en verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden*"⁵⁾. Voor een antwoord op de gestelde vraag is het dus van belang om na te gaan of notulen van een bestuursvergadering, voor doeleinden van de taalreglementering, moeten worden beschouwd als "*akten of bescheiden voorgeschreven door de wet*". Dit is ons inziens, althans in het algemeen, niet het geval.

Een aantal auteurs stelt weliswaar dat er een algemene, wettelijke notuleringsverplichting zou bestaan voor het bestuursorgaan en dit op basis van artikel 63 W.Venn.⁶⁾. Dit wetsartikel bepaalt dat "*de gewone regels van de beraadslagende vergaderingen*" van toepassing zijn op de colleges en vergaderingen voorzien in het Wetboek van Vennootschappen. Het betreft een bepaling die pas naar aanleiding van de invoering van het Wetboek van Vennootschappen werd opgenomen en die slechts sindsdien van toepassing is op alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid. Met de "*gewone regels van de beraadslagende vergaderingen*" wordt verwezen naar de reglementen van Kamer en Senaat⁷⁾. Aangezien het notuleren van de debatten en besluiten zowel in de Kamer als in de Senaat gebruikelijk is, zou uit deze verwijzing een algemene, wettelijke notuleringsplicht volgen voor de bestuursorganen van vennootschappen met rechtspersoonlijkheid.

Nochtans bepaalt zowel het reglement van de Kamer als dat van de Senaat dat de vergaderingen kunnen beslissen dat er hoegenaamd geen notulen zullen worden opge maakt wanneer de vergadering met gesloten deuren wordt gehouden⁸⁾. Een algemene, wettelijke notuleringsplicht voor het bestuursorgaan kan derhalve niet worden afgeleid uit de enkele verwijzing naar de reglementen van Kamer en Senaat in artikel 63 W.Venn., mede gezien het essentieel besloten karakter van de bestuursvergadering van een private onderneming.

4. Wet van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, BS 2 augustus 1966, zoals gewijzigd. Voor een precieze afbakening van het toepassingsgebied van de drie taalreglementeringen in de taalgrens-, rand- en faciliteitengemeenten, zie R. RENARD, *Talen in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen*, Gent, Story-Scientia, 1983, 61 e.v.
5. Een aantal auteurs hebben zich in het verleden gebogen over de concrete invulling van dit begrip. Zie o.m. (de soms uiteenlopende visies van) R. RENARD, *Talen in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen*, Gent, Story-Scientia, 1983, 57-58 en 249 e.v.; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, Antwerpen, Kluwer, 1980, 23 e.v.; J. VAN BAEL, "Taal in vennootschapsakten", *RW* 1985-86, 1678; P. MAROY, "Des lois et décrets sur l'emploi des langues dans les entreprises", *JT* 1978, 269 e.v.; P. DE STEXHE, "La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés", *JT* 1965, 252; I. DAELMAN, "De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken i.v.m. akten en bescheiden voorgeschreven bij de handelswetgeving", *RW* 1963, 1595; zie ook de voorbereidende werken van de wet van 2 augustus 1963, *Pas*. 1963, 930-1052 en vooral het (achteraf door RENARD en DE WEERDT bekritiseerde) verslag van P. DE STEXHE aan de plenaire vergadering van de Senaat (995 e.v.).
6. Zie bijvoorbeeld B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2005, 522-523 en de daarin opgenomen verwijzingen; *contra* P. HAINAUT-HAMENDE en G. RAUCQ, *Les sociétés anonymes*, Brussel, Larcier, 1994, 301; J.-M. VAN HILLE, *La société anonyme*, Brussel, Bruylant, 1990, 142; zie ook L. FREDERICQ, *Droit commercial Belge (Tome V)*, Gent, Fechey, 1950, 614, die de notuleringsplicht afleidt uit de handelsgebruiken (doch deze niet lijkt te beschouwen als een wettelijke verplichting). Prof. B. TILLEMANS bespreekt de notuleringsplicht echter in het algemeen en niet in de specifieke context van de taalwetgeving. Hij leidt een wettelijke notuleringsplicht ook impliciet af uit de regelgeving inzake belangenconflicten (art. 523, § 1, eerste lid W.Venn. - NV; art. 259, § 1, eerste lid W.Venn. - BVBA), die bepaalt dat een bestuurder in geval van belangenconflict een verklaring moet laten opnemen in de notulen van de vergadering. Nochtans volgt strikt genomen ook uit deze bepaling geen algemene, wettelijke verplichting tot notulering, maar enkel een verplichting tot notulering van het belangenconflict.
7. Zie H. BRAEKMANS, "Het wetboek van vennootschappen", *RW* 2000-01, 1476 en de daarin opgenomen verwijzingen.
8. Zie artikel 43, § 7 van het Reglement van de Kamer en artikel 36 van het Reglement van de Senaat. Ook interessant in dit verband is artikel 8 van het bijzonder reglement van de Kamer betreffende het integraal, het voorlopig en het beknopt verslag van de vergaderingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers (aangenomen op 14 juli 2000), dat bepaalt dat de toespraken van de sprekers uitsluitend worden weergegeven in de taal die zij gebruikt hebben.

In tegenstelling tot de algemene vergadering van bepaalde vennootschappen, waarvoor het Wetboek wel uitdrukkelijk verwijst naar een algemene notuleringsplicht (zie art. 546 W.Venn. - NV; art. 278 W.Venn. - BVBA), bestaat er ons inziens dan ook geen vergelijkbare, algemene (wettelijke) notuleringsplicht voor het bestuursorgaan⁹⁾.

In een aantal specifieke gevallen legt de wet aan het bestuursorgaan de verplichting op om beslissingen te publiceren, bijzondere verslagen op te stellen of andere documenten als dusdanig mee te delen aan aandeelhouders of andere derden. In dergelijke gevallen is de taalreglementering wel van toepassing op (de relevante passages van) de notulen waarvan een uittreksel dient te worden gepubliceerd en op de verslagen of andere documenten waarvan de inhoud krachtens de wet moet worden meegeëld aan derden. Men kan bijvoorbeeld denken aan het jaarverslag en alle bijzondere verslagen, de bijeenroepingen van de algemene vergadering, de beslissingen tot coöptatie, de benoeming van een gedelegeerd bestuurder, zetelverplaatsingen en kapitaalverhogingen middels het toegestaan kapitaal¹⁰⁾. In verband met de openbare aanbiedingen van effecten geldt onder impuls van de Europese prospectusrichtlijn een afwijkende (minder beperkende) regelgeving¹¹⁾.

In andere gevallen kan het bestuursorgaan evenwel notulen (en andere documenten) opstellen in een taal naar keuze¹²⁾. Het bestuursorgaan dient in voorkomend geval een redelijke taalkeuze te maken die verantwoord is op basis van de concrete omstandigheden en die de normale werking van de organen en de controle op de beslissingen achteraf (bv. door de commissaris of de aandeelhouders bij aanprakelijkheidskwesties) niet bemoeilijkt.

Ten slotte dient het belang van deze specifieke vraagstelling te worden gerelativeerd. Immers, zelfs in de gevallen waarin de taalreglementering van toepassing is en de notulen de toepasselijke regelgeving zouden schenden (en dus krachtens twee van de drie hoger vermelde taalreglementen mogelijk nietig zijn), volgt daaruit geenszins dat de betrokken beslissingen van het bestuursorgaan inhoudelijk eveneens nietig zouden zijn¹³⁾. Ook sluit niets uit dat niet-conforme notulen als bewijs worden voorgelegd in een gerechtelijke procedure.

Een wetgevend initiatief om het gebruik van talen in vennootschapsakten naar het voorbeeld van onze buurlanden verder te liberaliseren, zou echter geen overbodige luxe zijn.

-
9. Natuurlijk is het raadzaam en getuigt het van goed bestuur om steeds notulen op te maken van de vergaderingen van het bestuursorgaan. Voor de specifieke toepassing van de taalwetgeving zou elke andere conclusie echter leiden tot een beperking op het taalgebruik die niet volgt uit een wet, decreet of andere algemeen verbindende verordening (en die dus zou kunnen worden gewijzigd anders dan bij wet, decreet of verordening, nl. door een eenvoudige wijziging van het Reglement van Kamer of Senaat), wat wellicht niet verenigbaar is met artikels 30 en 129 GW.
 10. Naar aanleiding van Richtlijn 2003/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 juli 2003 tot wijziging van Richtlijn 68/151/EEG van de Raad met betrekking tot de openbaaringsvereisten voor bepaalde soorten ondernemingen (*Pb.L.* 4 september 2003, afl. 221, 13-16) werd in 2004 reeds een eerste, voorzichtige aanzet tot liberalisering gegeven. De richtlijn werd omgezet door de programmawet van 27 december 2004 (*BS* 31 december 2004) die onder meer artikels 67 en 101 W.Venn. heeft aangevuld. Sinds de inwerkingtreding op 1 januari 2007 is het mogelijk om bij documenten die ter griffie worden neergelegd een vertaling te voegen in één van de officiële talen van de Europese Unie (artikel 67 W.Venn.). Ook bij de jaarrekening die wordt neergelegd bij de Nationale Bank van België kan een vertaling in een van de officiële talen van de Europese Unie worden gevoegd (artikel 101 W.Venn.).
 11. Artikel 19 van Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG, *Pb.L.* 31 december 2003, afl. 345, 64-89. Deze afwijkende taalvereisten zijn voorlopig enkel federaal omgezet (artikels 31 en 51 van de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt, *BS* 21 juni 2006). Gezien de directe werking van de relevante bepalingen van de richtlijn sinds 1 juli 2005, primeren zij echter eveneens op de hoger vermelde regionale taaldecreten. Zie in dit verband C. LEWALLE en J.-P. DEGUÉE, "L'emploi des langues en Belgique en matière de prospectus : évolutions après la directive 2003/71/CE et la loi du 16 juin 2006", *Forum Financier / Droit Bancaire et Financier*, 2007 II, 225-241.
 12. Zie ook J. VAN BAEL, "Taal in vennootschapsakten", *RW* 1985-1986, 1706-1707 die zich niet uitsprekt over het (al dan niet) bestaan van een wettelijke notuleringsplicht, maar los daarvan stelt dat in ieder geval niet alle notulen van het bestuursorgaan kunnen worden beschouwd als "akten en bescheiden voorgeschreven door de wet" voor doeleinden van de taalwetgeving.
 13. B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2005, 527.